

Orijinal Makale Başlığı:

Öğrencilerin dürüstlük ve doğruluk değerlerinin senaryo temelli ölçülmesi

Makalenin İngilizce Başlığı:

Evaluation of students' values of honesty and truth based on scenarios

Yazar(lar):

İsa KORKMAZ

Kaynak Gösterimi İçin:

Korkmaz, İ. (2015). Öğrencilerin dürüstlük ve doğruluk değerlerinin senaryo temelli ölçülmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(4), 445-454, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.024>.

Original Title of Article:

Öğrencilerin dürüstlük ve doğruluk değerlerinin senaryo temelli ölçülmesi

English Title of Article:

Evaluation of students' values of honesty and truth based on scenarios

Author(s):

İsa KORKMAZ

For Cite in:

Korkmaz, İ. (2015). Öğrencilerin dürüstlük ve doğruluk değerlerinin senaryo temelli ölçülmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(4), 445-454, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.024>.

Öğrencilerin Dürüstlük ve Doğruluk Değerlerinin Senaryo Temelli Ölçülmesi

İsa KORKMAZ^{a*}

^aNecmettin Erbakan Üniversitesi, Konya/Türkiye

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2015.024

Makale Geçmişi:

Geliş 18 Kasım 2014
Düzeltilme 05 Temmuz 2015
Kabul 12 Ekim 2015

Anahtar Kelimeler:

Değer Ölçümü,
Doğruluk, Dürüstlük,
Kopya Alma.

Öz

Bireylerin herhangi bir konuya ilişkin değer yargılarını, tercihlerini ve tutumlarını ölçmede kullanılan yaklaşımlardan biri de senaryo temelli veri toplamadır. Bu çalışmanın amacı üniversitede okuyan öğrencilerin dürüstlük ve doğruluk değerlerine ilişkin tutumlarının incelenmesidir. Senaryo temelli veri toplama nitel yaklaşım geleneğine dayanmaktadır. Bu çalışmaya eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören toplam 104 dördüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışma durum tespitine yönelik olup ve çalışma grubuna beş senaryo verilmiştir. Öğrencilerden bu senaryolardaki durumlarla karşılaştıklarında nasıl davranabileceklerini açıklamaları istenmiştir. Verilen senaryoya göre öğrencilerin tahmini olarak gösterecekleri davranış onların değer yargılarıyla ilişkilidir. Katılımcıların davranış tercihleri ve açıklamaları içerik analizi yapılmıştır. Katılımcıların tercihleri en çok tercihten en aza doğru sıralanmıştır. Her bir senaryoda cevaplayıcı herhangi bir ipucu almadan tamamen kendisine ait duygu ve düşüncelerini ifade etmektedir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin kopya çekmeyi çok kötü bir davranış olarak algılamamaktadırlar. Bir başka senaryonu sonucuna göre öğrencilerin ailelerine karşı sorumluluk duygusunun güçlü olduğunu görmektedir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin doğrudan kendini ilgilendirmeyen konularda toplumun düzeni ve haklının hakkını alması adına tavır almaları anlamlı ve önemlidir.

Evaluation of Students' Values of Honesty and Truth Based on Scenarios

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2015.024

Article history:

Received 18 November 2015
Revised 05 July 2015
Accepted 12 October 2015

Keywords:

Values based on Scenario,
Honesty, and Truth
Cheating,

Abstract

Scenario could be used to evaluate individuals' values, preferences, and attitudes about special issues or content as a data collecting approach in research. The aim of this study is to investigate the participants' preferences and values about particular situations. The participants consisted of 104 senior elementary education students at the education faculty. In order to collect the data, five scenarios were presented to students and then asked them to write how they behaved when they experienced the situation in the scenario. After collecting students' responses, content analysis were used to examine students' preferences and ranked from highest to lowest. The results indicated that almost half of the students in this study had attitudes and tendencies towards cheating. However, the majority of the students expressed honestly to share with their parents. On the other hand, they expressed that they were willing to help as a witness to investigate to find truth in case of that it was not their business. The importance of the study investigated has a crucial indication for future of society to be order and dynamisms.

*Yazar: ikorkmaz@konya.edu.tr

Giriş

İnsan gelişimi durumuna göre planlanan eğitim faaliyetleri bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor olarak üç temel öğrenme alanına dayanmaktadır. Eğitimin nihai hedefi toplumdaki bireylerin bu üç temel boyutta var olan potansiyellerini maksimum seviyeye çıkarmaktır. Özellikle yirminci yüzyıl başlarından itibaren eğitim faaliyetlerinde bilişsel boyutun daha fazla ön plana çıkarılmış olmasına rağmen günümüzde insan gelişiminde duyuşsal gelişiminde önemli olduğu fark edilmeye başlanmıştır. Özellikle duygusal zekânın önemine dikkat çeken çalışmalarda duygusal zekânın kişinin aile yaşamından mesleki başarısına, toplumsal ilişkilerinden sağlık durumuna kadar birçok alanda önemli bir etkisi olduğu ifade edilmiştir (Goleman, 1995). Bireylerin duygusal gelişimleri onların sadece akademik başarılarına değil toplumsal uyum ve sosyalleşmelerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Hatta bireylerin bilişsel gelişimleri ve eğitim kazanımları sonuç itibarıyla büyük ölçüde kendilerini etkilerken, duyuşsal gelişimleri toplumdaki tüm insan ilişkilerini etkilemektedir. Çünkü bireylerin toplumdaki olaylara, insanlara ve çevreye karşı davranışlarını yönlendiren temel boyuttaki bir duruma ilişkin sahip oldukları değerleri ve tutumlarıdır. Bireylerin bir konuya ilişkin tercihleri, değerleri ve tutumlarını ölçmek ve sonuçlarını güvenilir bir şekilde açıklamak oldukça zordur. Bazen değer yargılarında, tercihlerde ve tutumlarda duruma göre çıkmaz, karmaşa veya ikilem (dilemma) yaşanmaktadır. Çünkü doğrular veya tercihler her yerde ve zamanda herkese göre tek doğru olmayabilir. Özellikle bireyin o andaki durumları yorumlama ve buna göre davranış gösterme ve davranışını rasyonelleştirmesi farklılık gösterebilir.

Ülkeler kabul ettikleri toplumsal ve bireysel değerleri yeni nesillerine eğitim yoluyla aktarmayı planlamaktadırlar. Öğrencilere kazandırmayı düşündükleri değerlerin başında sorumluluk alma, birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma, özsaygı, farklılığa karşı hoşgörü ve ihtiyacı olanlara yardım etme gelmektedir. Türkiye’de 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarında bu değerler ifade edilmektedir (MEB, 2015).

Değer kavramı, çok farklı biçimlerde anlamlandırılmasının yanı sıra sözlük anlamı olarak “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, kıymet, paha, valör, üstün nitelik, meziyet, kıymet” şeklinde tanımlanmaktadır. Değer kelimesinin Türk Dil Kurumunun sözlüğünde şu karşılıkları bulunmaktadır. Değer bir isim olarak; “ Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet”. Ekonomide kullanılan değer; “ Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör”. Sosyoloji ve psikolojide kullanılan değer; üstün nitelik, meziyet, kıymet, üstün, yararlı nitelikleri olan kimse. Felsefede ise değer; kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey (TDK, 2015).

Schwartz (1996) değer kavramını olası davranışlardan birini seçme, olayları değerlendirirken bir tutum ve bakış açısı oluşturarak açıklamak olarak ifade etmektedir. Güngör (1998) ise değerleri psikolojik ve felsefi bakış açısına göre açıklamaktadır. Psikolojide kullanılan değer kavramı felsefeden farklıdır. Psikoloji değeri sadece bir inanç olarak alır. Çünkü psikolojide değerlerin önemi onun nesnel bir esasa dayanıp dayanmamasında değil, fakat insan davranışlarının yol göstericisi olarak, oynadığı roledir. Özellikle ahlaki davranış konusunda değer, bir kimsenin çeşitli insanları, insanlara ait nitelikleri, istek ve niyetleri, davranışları değerlendirirken başvurduğu bir ölçüt demektir. Kısacası değer belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. “Değer kavramı, “olması gerekeni” ifade eder, bilimin ve bilginin doğrudan konusu olan olmuş olandan farklıdır. Dolayısıyla değer kavramı, teoriden çok ameli/pratik bir karakter taşır. Yani o, eyleme ve ideale yöneliktir. Bundan dolayı değerler, insanın varlık şartlarıdır, demek yanlış olmaz” (Bolay, 2007).

Değerler insanların duygu, düşünce ve davranış boyutlarıyla yakından ilgilidir. Sosyal bilimcilerin birçoğu değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olduğunu ifade etmektedir (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000). Davranış, Kurt Levin’in yaşam alanı kuramına göre “kişinin yaşam alanındaki algıların, duyguların, tutumların, inançların, düşüncelerin ve hislerin dışarıya yansımalarıdır” olarak ifade edilmiştir (Hall & Lindzey, 1978). Davranış, kişinin alternatifler içindeki tercihlerin yaşam alanında anlamlandırılarak öncelikli duruma getirip göstermesidir. Dolayısıyla davranışların temelindeki itici güç

kişinin öncelikli ihtiyaçlarıdır. Değerler kişisel olmasından ötürü her bireyde karşılaşılan duruma göre karar verme ve tercihlerini belirlemeyi ifade eder.

İnsanlar değer yargılarına göre düşünür ve değer yargılarına göre hareket ederler (Ulusoy & Dilmaç, 2012). Değer ile inanç arasında birbirini tamamlayıcı bir ilişki vardır. İnanç kişinin kabullerini yaşam alanına yerleştirmesi, değer ise kişinin kabul ettiği şeyleri davranış haline getirmesini içerir. Bu nedenle kişinin inandığı her şeyi onun değeri olmayabilir. Onun bu inancını içselleştirerek her yerde ve ortamda davranışa dönüştürmesi gerekmektedir. Kişinin gösterdiği davranışın değer boyutunu tam anlamak için davranışın gösterme durumunu ve seçimini analiz etmek gerekir. Değer, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançlar olarak tanımlanabilir (Güngör, 1993, 1998). Belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlardır (Erdem, 2003). Bir olguyu, olayı, oluşumu anlamlı kılan onun değeridir. Değer bir yargılama ölçüsüdür. Bu ölçü güzeli çirkinden, doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırt edebilme gücüdür (Güler, 2008). Schwartz (1994) değerleri, bireyin ya da diğer toplumsal unsurların yaşamına yol gösteren ilkeler olarak hizmet eden, önemlilikleri farklılık gösteren, arzu edilen amaçlar olarak ifade etmiştir.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin bazı konulara ilişkin davranışlarına yön verecek değer yargılarını incelemektir. Bireylerin bir durumla karşılaştıklarında nasıl davranacaklarına ilişkin karar vermede etkili olan düşüncelerin temelinde karşılaşılan durumun onlar için önemli, öncelikli ve anlamlı olması gerekir. Bireylerin sahip olduğu değer de onların karşılaşılan duruma kendilerine göre bir yorum getirerek buna uygun davranış göstermelerini sağlamaktadır. Çalışma senaryo temelli veri toplama nitel yaklaşım geleneğine dayanmaktadır. Bu çalışmaya eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören toplam 104 dördüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışma grubunun seçilmesinde seçkisiz olmayan amaca uygunluk ve kolay ulaşılabilirlik ilkesi kullanılmıştır. Çalışma durum tespitine yönelik olup ve çalışma grubuna beş senaryo verilmiştir. Öğrencilerden bu senaryodaki durumla karşılaştıklarında nasıl davranabileceklerini açıklamaları istenmiştir. Verilen senaryoya göre öğrencilerin tahmini olarak gösterecekleri davranış onların değer yargılarıyla ilişkilidir. Katılımcıların davranış tercihleri ve açıklamalarına yönelik içerik analizi yapılmıştır. Katılımcıların tercihleri en çok tercihten en aza doğru sıralanmıştır. Her bir senaryoda cevaplayıcı herhangi bir ipucu almadan tamamen kendisine ait duygu ve düşüncelerini ifade etmektedir. Dolayısıyla açık uçlu soru tipleri cevaplayıcıya orijinallik, özgürlük ve bireysellik vermektedir. Senaryo temelli çalışmalar; bireylerin bilişsel ve ahlaki gelişimlerinin anlamlandırılmasına katkı sağlamaktadırlar. İçerik analizi; insanların iletişimlerinde kullandıkları yazılı materyallerin içeriklerin analiz yapılarak insan davranışları üzerinde dolaylı olarak çalışma tekniğidir. Kişi ve grupların bilinçli ve bilinçsiz inançları, tutumları, değerleri ve bakış açıları iletişimlerinde etkili bir faktör oluşturmaktadır (Fraenkel, Wallen & Hyun, 2012).

Bulgular

Katılımcıların her bir senaryo için verdikleri açıklamalar ve davranış tercihlerine yönelik içerik analizi yapılarak katılımcıların duruma ilişkin eğilimlerinde ortak başlıklar oluşturulmuştur. Tabloların oluşturulmasında katılımcıların tercihleri en çok tercihten en aza doğru sıralanmıştır.

Senaryo 1. Hoca derse geldiğinde, odasında yoklama kâğıdını unuttuğunu fark etti. Size odasının anahtarını verdi ve masasının üzerinde yoklama listesini getirmenizi istedi. Siz odaya vardığınızda masanın üzerinde sizin dersinizin sınavı için hazırlanmış ve basılmış sorulardan oluşan kâğıtları gördünüz. Bu durumda ne yaparsınız lütfen nedenini açıklayınız?

Tablo 1*Kopyaya İlişkin Davranışları.*

Sıra	Tercihleri	N	%
1	Sorulara bakmam	49	47
2	Sorulara bakarım	42	40
3	Kararsızım	13	13
	Toplam	104	100

Bu çalışmaya katılan 104 öğrenciden 49'u (% 47) sınav sorularının farkına vardığında sorulara bakmayacaklarını ifade etmişlerdir. Bu kararlarında etkili olan düşüncelerinden bazı örnekler şu şekilde ifade etmişlerdir:

- “Hocaya olan saygımdan dolayı ve aynı zamanda hocanın güvenini zedelememek”,
- “Kâğıtlara bakmanın diğer arkadaşlara haksızlık olacağından dolayı”,

Diğer yandan dini duygularından ve vicdanının bunu kabul etmeyeceğini düşünerek kâğıtlara bakmayacaklarını ifade edenler de olmuştur. Sorulara bakacaklarını ifade eden 42 (% 40) öğrencinin gerekçeleri ise şu şekilde ifade edilmiştir.

- “Yüksek not alma isteği ve aynı zamanda sınıf geçmek için”,
- “Öğrencilik hali olarak bu davranışın yanlış olduğunu düşünmemektedirler”.

Bu çalışmaya katılan 13 (% 13) öğrencide bu durumda kesin karar veremeyeceklerini o andaki duruma göre değişik kararlar verebileceklerini ifade etmişlerdir. O anda nasıl davranacaklarını kestiremeyeceklerini ifade eden katılımcılar nasıl davranacaklarına etkili olan faktörleri; o andaki psikolojik durumlarına, derslerin zorluk derecelerine ve hocaya göre değişiklik gösterebileceklerini ifade etmişlerdir. Hatta bir öğrenci gününe göre farklı davranacağını ifade etmiştir.

- “Cuma günü bakmam diğer günleri bilemem”.

Senaryo 2. Üniversiteyi kazanıp okula kayıt yaptırdıktan sonra aileniz size okula başlarken ayda 350 TL göndereceğini söyledi. Siz ailenizin haberi olmadan özel bir burs başvurduunuz ve size ayda 100 TL burs çıktı. Eğer aileniz bu burstan haber olursa size ayda 350 yerine 250 lira gönderecek. Bu durumda ne yaparsınız lütfen nedenini açıklayınız?

Tablo 2*Burs Kazanınca Ne yapacaklarına İlişkin Davranışları.*

Sıra	Tercihleri	N	%
1	Aileme söylerim.	77	74
2	Aileme söylemem.	18	17
3	Kararım ailemin durumuna göre değişir.	9	9
	Toplam	104	100

Bu çalışmaya katılan öğrencilerden 77'i (% 74) bursun çıktığını ailelerine haber vereceklerini ifade etmişlerdir. Gerekçelerini şu şekilde sıralamışlardır;

- “Aileme söylerim ama azaltmamaları şartıyla. Üniversite öğrencisine 1000 Lirada verilse ayda yetmez”.
- “Söylerim çünkü aileme çok değer veririm ve kesinlikle dürüst olmaya çalışırım”.
- “Ailemin bana ihtiyacından fazla para göndermesi benim için mutlu edici bir durum değildir”.
- “Söylerim, sonuçta babamın parası benim paramdır”.

Diğer yandan öğrencilerin % 17'si burs çıktığını ailelerine söylemeyeceklerini ifade etmişlerdir. Gerekçeleri ise;

-“Hiç haber vermem. Bana ayrılmış o para sonuçta”.

-“Öğrenci olunca paranın fazlası her zaman iyidir”.

Burs çıktığını o anda ailesinin ekonomik durumuna göre söyleyip söylemeyeceğini ifade edenlerin oranı ise % 7'dir.

- Eğer ki ailemin o zamanki maddi durumu kötüyse söylerim. Fakat iyiye söylemem. Sonuçta öğrenciyiz, para lazım.

Senaryo 3. Okula geldiğinizde cüzdanınızı evde unuttuğunuzu fark ettiğiniz bir günde, okuldan çarşıya doğru yolda yürürken 20 lira gördünüz ve çevrede paranın sahibi olabilecek kimse görünmüyordu. Bu durumda ne yaparsınız lütfen nedenini açıklayınız?

Tablo 3

Yolda Bulunan Paraya İlişkin Davranışları.

Sıra	Tercihleri	N	%
1	Parayı alır yardım yapardım.	49	47
2	Parayı almam.	48	46
3	Parayı alır kendime harcardım	7	7
	Toplam	104	100

Bu çalışmaya katılan öğrencilerin tamamına yakını (% 93) ihtiyaçları olmasına rağmen parayı kendileri için almayacaklarını ifade etmişlerdir. Parayı alır yardım yapardım diyenler ile parayı hiç almam diyenler aynı gerekçeleri kullanmaktadırlar. Yani yoldaki paranın kendilerine ait olmadığı için alıp kendilerinin ihtiyacını karşılamalarını doğru bulmamakta ve kul hakkına ihlal olarak görmektedirler. Diğer yandan bulunan parayı tereddütsüz alıp kendime harcarım diyenlerin oranı ise % 7'dir. Gerekçelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

-“Allah tarafından gönderilmiş ödül kabul edip alırdım”.

-“Küçükken böyle bir durumda etrafa sorulup eğer kimsenin değilse alınabilir diye öğretilmişti bana. İşte o yüzden alırdım en helalinden”.

-“O parayı alır çatır çatır harcardım”.

-“Kesinlikle alırdım”.

-“Parayı alır test kitabı alırdım”.

Senaryo 4. Evden okula gelirken bir kazaya şahit oldunuz ve tek görgü tanığı sizsiniz, sizin gördüklerinizi polise anlatmanız kazanın doğru aydınlatılmasını sağlayacaktır. Bu durumda ne yaparsınız lütfen nedenini açıklayınız?

Tablo 4

Görgü Tanıklığına İlişkin Davranışları

Sıra	Tercihleri	N	%
1	Polise olanları anlatırdım.	84	81
2	Kararsızım	14	13
3	Şahitlik yapmam, başıma iş açmam.	6	6
	Toplam	104	100

Bu çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 81) gördüklerini polise anlatabileceklerini ifade etmiştir. Bu davranışlarını aşağıdaki gerekçelerle açıklamışlardır.

-“Vatandaşlık görevi”.

-“Adaleti sağlamak için”.

-“İnsanlık vazifemdir”.

Bazı öğrenciler (% 13) ise olay karşısında ilk anda şaşkınlık yaşayacaklarını ve nasıl davranacaklarına ilişkin tereddütler yaşayabileceklerini ifade etmişlerdir.

-“O anki psikolojime bağlı. İfade verebilirim de vermeyebilirim de”.

-“Olayına göre değişir. Her durumu anlatmam galiba. Toplum bozuk çünkü”.

-“Valla hiç aldığım para verseler cevap veririm”.

Diğer yandan 104 öğrenciden sadece 6’sı başlarına bela almamak için şahitlik yapmayacaklarını ifade etmişlerdir.

-“Sanırım bulaşmam. Durduk yerde başımı ağrıtmam”.

-“Valla annem hep böyle durumlarda kaç der, arkama bakmadan giderdim. Etrafta kamera falan vardır zaten”.

Senaryo 5. KPSS’ye girmeden 15 gün önce samimi bir arkadaşınız sınavda çıkacak 30 soruyu emin kaynaktan elde ettiğini ve sizinle paylaşmak istediğini söyledi. Bu durumda nasıl davranırdınız lütfen açıklayınız?

Tablo 5

Sınavdan Önce Soru Almaya İlişkin Düşünceleri

Sıra	Tercihleri	N	%
1	Soruları almam	57	54
2	Soruları alırım	36	35
3	Arkadaşımı şikâyet ederim.	4	4
4	Kararsız	7	7
	Toplam	104	100

Bu çalışmaya katılan 104 öğrenciden yarısından fazlası (% 54) sınav sorularını almayacaklarını ifade etmişlerdir. Soruları almayacaklarını ifade eden öğrenciler açıklama yapmadan sadece haksızlık ve kul hakkına tecavüz olarak gördükleri için almayacaklarını belirtmişlerdir. Diğer yandan 36 öğrenci (% 35) KPSS sınavında çıkacak 30 soruyu arkadaşından alabileceğini ifade etmişlerdir. Bazılarının gerekçeleri ise;

- “KPSS sınavı adil bir sınav değildir”.

- “Şu anda böyle bir zamanda böyle bir durumla karşılaşsam soruları bende alırdım. Ama başka şartlar altında olsak böyle bir şey yapmayabilirdim”.

Bu çalışmaya katılan 104 öğrenciden 4’ü KPSS sınavında çıkacak 30 soruyu elde ettiğini ifade eden arkadaşını yetkililere şikâyet edebileceklerini ifade etmişlerdir. Bu senaryoda karar vermede zorlanan öğrenci sayısı ise 7’dir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Senaryo 1’de, bu çalışmaya katılan öğrencilerin soru kâğıtlarına bakma oranı (% 47) ile bakmama oranı (% 40) birbirine yakındır. Öğrenciler arasında haksız not alma ve sınıf geçme ciddi bir sorun olarak algılanmamaktadır. Diğer yandan % 13’ü ise kararsızlıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç öğrencilerin kopya çekme eğilimlerini göstermektedir. Hatta bazı öğrenciler haksız ve uygunsuz bir şekilde not almanın onları hiçbir şekilde rahatsız etmeyeceğini ifade etmişlerdir. Bu durum bizim toplumsal olarak üzerinde durmamız gereken bir durumdur. Çünkü benzer çalışmalar farklı kültür ve toplumlarda değişiklik göstermektedir. Amerikan ve Rus üniversite öğrencileri kopya çekmeye karşı farklı tutum, algı ve eğilim göstermektedirler. Rus öğrencilerin Amerikalı öğrencilere göre kopya çekmeye daha fazla eğilimleri oldukları gözlenmiştir. Hatta Rus öğrencilerin kopya çekmede kendilerini daha az kötü hissetmişler ve kopya çekmenin dürüstlüklerini etkileyeceğine inanmamaktadırlar (Lupton & Chapman, 2002).

Senaryo 2’te öğrencilerin ailelerinin bilgisi olmadan kazandıkları burs ile ilgili bilgiyi aileleriyle paylaşıp paylaşmama durumu incelenmiştir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bölümü (% 74) ailelerine bilgi vereceğini ifade ederken, % 17’si aileleriyle paylaşmayacaklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan % 9’u ailelerinin o andaki ekonomik durumuna göre hareket edeceğini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar öğrencilerin ailelerine karşı sorumluluk ve iletişimlerini gösterebilir. Bu senaryoda öğrenciler karar vermede bireysel ihtiyaçtan ziyade aile ihtiyacına göre davranış göstermişlerdir.

Senaryo 3’de öğrencilerin yolda para bulduklarında nasıl davranacaklarını incelemektedir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin sadece % 7 civarı parayı alıp kendileri için harcaabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar Türk toplumunda haram yeme durumuna yapılan vurguyu yansıtmaktadır. Yani öğrenciler ekonomik olarak sıkıntılı bir durumda bile hakkı olmayan parayı almama eğilimini göstermişlerdir. Bu durum aynı zamanda konuya ilişkin öğrencilerin bireysel vicdanlarının güçlülüğünü yansıtmaktadır. Bu sonuçlar Gökçe’nin (1994) çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Gençlerin yarıdan fazlası inançlı olma, dürüstlük, yardımseverlik, aile/mutluluk, eşitlik gibi değerlere sahip olduğu görülmüştür (Cite in: Ulusoy & Dilmaç, 2012).

Senaryo 4’te öğrencilere şahit oldukları bir olayda doğruyu bulmak için görgü şahitliği yapmalarına ilişkin tercihleri sorulmuştur. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 81) gördüklerini polise anlatabileceklerini ve doğrunun ortaya çıkmasına yardımcı olabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu senaryoda öğrencilerin doğrudan kendini ilgilendirmeyen konularda toplumun düzeni ve haklının hakkını alması adına tavır almaları anlamlı ve önemlidir. Bu sonuçlar Türk Milli Eğitim Sistemindeki kazandırılmak istenilen adil olma, dürüstlük, sorumluluk gibi değerlerle paralellik gösterilmektedir (Doğanay, 2009). Bu sonuç toplumun geleceği açısından umut verici görülmektedir. Bu sonuçlara paralel olarak senaryo 5’te KPSS sınavına girecek öğrencilerin haksız bir şekilde sınav sorularının bir kısmını elde etme fırsatları olduğu halde bundan kaçınmaları oldukça önemli ve anlamlı bir tutumdur.

Extended Abstract

Introduction

Educational activities, planned in line with human development, are cognitive, affective, and psychomotor domains. The ultimate aim of education is to maximize individuals' potential in these three basic dimensions of human development. Although cognitive training activities have been considered more in the early twentieth century, recently emotional development has been paid more attention to. In particular, emotional intelligence has a significant impact on the work place, person's professional and family life, and maintaining communication with other people in the society (Goleman, 1995). Emotional development has not only a significant impact on academic achievement but also in social adaptation and communication with individuals in the society. It is difficult to measure individuals' values, attitudes and related results in a reliable manner. Sometimes individuals are in confusion or dilemma related to their values, preferences, and attitudes in their daily life. In fact, individuals do not react uniformly to similar situations as their interpretation of the situation and the rationalization of behavior may vary.

Common values of countries are transferred to new generations through education. Priority is given to taking responsibility, helping each other, solidarity, increasing self-esteem, and tolerance. According to the 1739 National Education Law in Turkey, these values are among the general objectives of the Ministry of Turkish National Education (MONE, 2015).

Güngör (1998) illustrates the values according to the psychological and philosophical perspective. Psychology considers the concept in a different way than philosophy. In psychology, values are considered just as a belief and have not an objective basis, but are guiding human behavior. Value is defined as the tendency to favor a particular situation to another. Philosophical concept of value considers science and knowledge different from the subject. Therefore, the concept of value, the very act of theory guides individuals. Values, considered from a philosophical or psychological perspectives guide human behavior and cannot be labeled as right or wrong (Bolay, 2007).

Values are related to people's feelings, thoughts and behavior. Many social scientists attempted to define the role of values of human (Kuşdili & Kağıtçıbaşı, 2000). Behavior, according to Kurt Levin's field theory is "people's perceptions of living space, feelings, attitudes, beliefs, thoughts and feelings" (Hall & Lindzey, 1978). Behavior shows the priority status of the daily life preferences of alternatives. Value refers to the determination of the decisions and choices faced by each individual. People think according to the values and act according to the values (Ulusoy & Dilmaç, 2012). There is a complementary relationship between the values and faith. Therefore if people believe in something, it's of value. Value may be defined as something that may be desirable and believable (Güngör, 1993, 1998). According to Schwartz (1994) values are guiding the lives of individuals in society and indicate importance of desired behaviors and objectives.

Method

Scenario was used both to evaluate individuals' values, preferences, and attitudes about certain situations and to collect data. In order to collect data, five scenarios were presented to the students. They were then asked to write how they would behave in the particular scenario. After collecting students' responses, content analysis were used to examine students' preferences. Their answers were ranked from the highest to the lowest.

Results

Scenario 1 is about cheating. “A teacher comes to the class and realizes not having the attendance lists. S/he asked you to bring the list from his/her office. When you enter the office you see your exam questions.” The participants were asked to write what they would do when they see the exam papers on the desk. The results indicate that almost half of the students in this study had attitudes and tendencies for cheating.

Scenario 2 is about responsibility and honesty. “You apply for scholarship without your parents’ information and get it. Would you inform your parents? If you do so, you may get less financial support.” The majority of participants (about 75 %) expressed that they would inform their parents because of honesty and responsibility.

Scenario 3 is about self–conscience and honesty. “One day, you forget your wallet/purse at home. You need money for lunch. While walking on the street, you see some money.” The participants were asked what they would do when they find money on the street. More than 90 % of the participants expressed that they would not take the money. They thought that it was not right to take the money that does not belong to them.

Scenario 4 is about social responsibility. Participants are asked what to do when they witness an accident while coming to school. Their witness is important for the officers to reach the truth. About 80% of the participants expressed that they are willing to be a voluntary witness because one day they may face the same situation.

Scenario 5 is about cheating but in this scenario cheating is a nationwide exam. The participants are asked what they would do if they would get some exam questions ahead. Almost half of the participants expressed that they did not answer any questions of the exam because it is illegal and illegitimate.

The results indicate that the students had strong self-conscience about legitimacy. The results of the study may shed light about societies’ situations about order and dynamism.

Kaynakça

- Bolay S. H. (2007). *Aşkın Değerler Buhranı, Değerler ve Eğitimi*. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu (Edt. R. Kaymakcan et al.). İstanbul: DEM Yayınları.
- Doğanay, A. (2009). *Değerler Eğitimi. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* (Edt. C. Öztürk). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 129-149
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill Companies, Inc.
- Goleman, D. (1995). *Duygusal Zekâ: Neden IQ'dan daha önemlidir*. (Trans: B. S. Yüksel (2002), (21. ed.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Hall, C. S. & Lindzey, G. (1978). *Theories of Personalities* (3th ed.). New York: John Willey & Sons.
- Güler, A. (2008). *Türk toplumunda korku kültürü*. Ankara: Punto Tasarım.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Güngör E. (1998). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Kuşdil, M. E. & Kağıtçıbaşı, C. (2000). Türk öğretmenlerin değerler yönelimi ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Lupton, R. A & Chapman, K. J. (2002). Russian and American College Students' Attitudes, Perceptions, and Tendencies Toward Cheating. *Educational Research Bulletin*,
- MEB. (2015). *1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanun*. Retrieved January 5, 2015 from http://personel.meb.gov.tr/dairele/mevzuat/mevzuatlar/mili_egitim_temel_kanunu_1739.pdf
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *The Journal of Social Issues*. 50 (4), 19-45.
- Schwartz, S.H. (1996). *Value priorities and behavior: Applying a theory of integrated value systems*. In C. Seligman, J.M. Olson, & M.P. Zanna (Eds.), *The psychology of values: The Ontario Symposium*, Vol. 8 (pp.1-24). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- TDK. (2015). *Türkçe Sözlük*. Retrieved January 11, 2015 from http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54b2c5a6e45148.88635146
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2012). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem A Akademi.